

Цюпак, І.М. Сутність феномена «новаторський педагогічний досвід» як важливої категорії дошкільної освіти [Текст] / І.М. Цюпак // Наука і освіта. Серія : Психологія і педагогіка. – 2014. – № 10/СХХVII. – С.166-170.

УДК 373.21

Цюпак Ірина Миколаївна,

викладач,

Херсонський державний університет, м.Херсон, Україна

СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНА «НОВАТОРСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД» ЯК ВАЖЛИВОЇ КАТЕГОРІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Автором статті обґрунтовано сутність феномена «новаторський педагогічний досвід» у дошкільній освіті. Розглянуто класифікацію педагогічного досвіду в історичній ретроспективі. Намічено перспективи подальших наукових пошуків.

Термінологічне поле поняття «новація педагогічна» розглянуто як певну змінну в педагогічному процесі у світлі нових освітніх методик, програм, технологій, що сприяють ефективнішому розв'язанню конкретних навчально-виховних завдань, висунутих вимогами суспільного розвитку й потребами особистості.

Ключові слова: досвід, педагогічний досвід, новація педагогічна, новаторський педагогічний досвід, дошкільна освіта.

Розвиток дошкільної освіти в сучасних умовах визначається ефективністю її модернізації з урахуванням педагогічних надбань минулого та потребами суспільства. Поліпшення діяльності сучасних дошкільних закладів може бути здійснено лише на основі ретельного дослідження проблеми вивчення педагогічного досвіду в галузі дошкільної освіти.

Відповідно до завдань державної політики щодо ролі і значення дошкільної освіти України на сучасному етапі, намічено конкретні та дієві заходи з модернізації дошкільної освіти. Це визначено Законом України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу»,

Концепцією Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти до 2017 р., резолюцією I Всеукраїнського з'їзду педагогічних працівників дошкільної освіти України. В свою чергу Закон України «Про дошкільну освіту», спрямований на забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку, підкреслює необхідність узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду й організації співпраці з іншими навчальними закладами для підвищення ефективності програмно-методичного забезпечення.

У науковій літературі феномен вивчення й упровадження досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду розглядається з різних сторін науковцями Т. Бесіда, В. Бондар, І. Жерносек, Я. Коломенський, М. Красовицький, О. Патрушева, О. Ярошенко. На пріоритет формування інноваційного освітнього простору, формування та втілення нових ідей вказують дослідники І. Дичківська, О. Савченко, В. Паламарчук, Л. Даниленко.

В останнє десятиріччя ключовою ідеєю освіти була і залишається ідея її розвитку, запровадження інновацій у дошкільну освіту, проте не варто залишати поза увагою ідеї вивчення педагогічного досвіду в дошкільній освіті.

Мета статті: обґрунтувати сутність феномена «педагогічний досвід» у дошкільній освіті.

Для досягнення поставленої мети, на нашу думку, необхідно вирішити наступні завдання:

1. Розкрити сутність феномена «педагогічний досвід».
2. Розглянути класифікацію педагогічного досвіду в історичній ретроспективі.
3. Намітити перспективи подальших наукових пошуків.

Розбудова нової парадигми виховання підростаючого покоління не можлива без ґрунтового вивчення досвіду попередніх поколінь щодо динаміки змісту дошкільної освіти, як початкової ланки виховання та

розвитку особистості майбутнього громадянина своєї країни. Саме тому вивчення феномена «педагогічний досвід» є неабияким надбанням сучасності.

Науковець С. Максимюк зазначає, що «у сучасній педагогічній науці немає однозначного підходу до визначення понять «педагогічний досвід», «передовий досвід», «новаторський педагогічний досвід» — це основні види досвіду» [1].

Тому для кращого розуміння сутності проблеми вивчення варто з'ясувати зміст ключових базових понять. Розкриємо насамперед поняття «досвід». Термін «досвід» — це вміння, які формуються в діяльності, це похідна від знань і практики [1].

Поняття «досвід педагогічний» у словнику визначається як «сукупність здобутих на практиці навичок та прийомів виховання і навчання» [3, с.86].

Передовий педагогічний досвід – це оригінальний за змістом, логікою, методами і прийомами зразок педагогічної діяльності, що дає кращі результати порівняно з масовою практикою; це рубіж, на який потрібно вивести масову практику [1].

Стосовно поняття «новаторський педагогічний досвід» дослідниця Н. Дічек у контексті розгляду явища педагогічного новаторства виділяє ще кілька суттєвих понять, які потрібно чітко визначити, аби не втратити однозначності теоретичної інтерпретації, це такі терміни як «педагогічна новація (новина)», «педагогічне нововведення», «педагогічна інновація» та терміни «нововведення» і «новація» як синоніми, що визначають зміни всередині навчально-виховної системи [2].

Поняттю «новація» автор О. Широбокова надає таке визначення «це будь-яке відкриття, що здійснюється на індивідуально-особистісному рівні, що є результатом рішення власної екзистенційної задачі і має можливість практичного застосування (потенційний практичний характер)» [6]. Проте новація з моменту впровадження у педагогічний процес стає нововведенням (інновацією).

Інновацію в освіті О. Савченко розглядає як процес створення, поширення і використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувалися по-іншому [5, с.14]. На цій підставі науковці Н. Муравйова, О. Федорова характеризують поняття «новація» («новий засіб») як певний засіб (нові ідеї, методи, методики, технології, програми тощо) та «інновація», яке ширше за змістом, оскільки означає процес, предметом якого є новації.

Отже, враховуючи те, що педагогічні пошуки здійснюються весь час, аналіз нововведення відбувається з урахуванням певного історичного періоду. Тому, новація педагогічна – це певна зміна в педагогічному процесі, розробка нових освітніх методик, програм, технологій, що сприяють ефективнішому розв'язанню конкретних навчально-виховних завдань, висунутих вимогами суспільного розвитку й потребами особистості.

Науковець С. Максимюк ще дає визначення такого поняття як «новаторський педагогічний досвід». Він зауважує, що це явище рідкісніше, ніж передовий педагогічний досвід. Це певні педагогічні відкриття і винаходи, досвід утілення в життя оригінальних ідей, методів, прийомів навчання і виховання.

У новаторському досвіді проявляються закономірності, ще невідомі педагогічній науці. Досвід педагога-новатора вимагає від керівників закладу освіти, працівників методичних служб, учених ретельної уваги, глибокого вивчення і обґрунтування, бо цей досвід, як правило, несе на собі прогностичні функції, випереджає передову практику [1]. Для полегшення операції узагальнення матеріалу про нагромаджений новаторський досвід у дошкільній освіті України, необхідно здійснити структурування історичного матеріалу шляхом його класифікації.

Здійснений Н. Дічек аналіз зарубіжних та вітчизняних класифікацій дав змогу дійти висновку: класифікація інновацій свідчать про те, що такі систематизації емпіричного матеріалу є доцільними при розгляді сучасних інноваційних, споріднених, процесів в освіті [2].

Оскільки вказане дослідження присвячене проблемі класифікації історичних прикладів новаторства, відмінних за проявами, умовами, обсягами задіяних новацій, то з метою систематизувати нагромаджений в українському шкільництві новаторський досвід вона обирала шлях структурування історичного емпіричного матеріалу за ознакою масштабності зразків педагогічного новаторства. За характеристику добору дослідницею Н. Дічек було обрано рівень впливу нововведень на освітню галузь.

Передовий педагогічний досвід формується на основі педагогічного досвіду загалом як самостійна функціональна підсистема зі своїм набором ефективних прийомів та методів навчання й виховання, правилами їх застосування і оцінювання. Серед типових рис, що характеризують цю підсистему в комплексі, можна назвати такі [4]: а) передовий досвід передбачає осмислення великої кількості педагогічних фактів (явищ); б) його становлення – процес свідомий, а не стихійний; в) передовий досвід сприяє розвитку педагогічної теорії та практики.

В історії української педагогічної думки питання педагогічної майстерності вихователя разом із іншими питаннями навчально-виховного процесу посідало одне з провідних місць у творчості видатних педагогів.

Отже, важливим є усвідомлення позитивного педагогічного досвіду вихователів, методистів, працівників дошкільної освіти. Вивчаючи їхні досягнення, слід оцінити вагомий внесок педагогів-практиків у розвиток навчально-виховного процесу дошкільних закладів з метою впровадження їх у роботу сучасних дошкільних навчальних закладів, особливо – у зіставленні зі змінами в галузі освіти.

Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо в розробці класифікації історичних прикладів новаторства в дошкільній освіті.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Види педагогічного досвіду. [Електронний ресурс] / Педагогіка – Максимюк С.П. – Бібліотека українських підручників. Режим доступу: http://libfree.com/155576871_pedagogikavidi_pedagogichnogo_dosvidu.html.

2. Дічек Н. До питання теоретичного узагальнення феномену педагогічного новаторства (ретроспективний вимір) [Електронний ресурс] // Історико-педагогічний альманах. – В.2. – 2009. Режим доступу: <http://library.udpu.org.ua/zbirnyku-naukovykh-prats-udpu/289-istoryko-ped-almanakh-2009-2> – Загол. з екрану.

3. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб./ уклад. С.У.Гончаренко та ін.; за ред. Н.Г.Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.

4. Усе про педагогічний досвід. Методичні рекомендації з вивчення, узагальнення, поширення.// Управління освітою. - №1 (66) , січень 2012.

5. Формування інноваційного простору дошкільної освіти: наук.-метод. посіб. / упоряд. Н.В.Любченко, О.А.Прокопенко; А.С.Виноградова за ред. Є.Р.Чернишової / Ун -т менедж. освіти НАПН України. – К., 2012. – Ч. 1. – 112 с.

6. Широбокова О.О. Новація в соціальному пізнанні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1855/25/shirobokova.htm>.

Tsyupak Irina Mikolaevna,

instructor,

Kherson State University, ministry of education and science of Ukraine,

27, 40 rokiv Zhovtnya St., Kherson, Ukraine.

**THE ESSENCE OF THE PHENOMENON "INNOVATIVE
PEDAGOGICAL EXPERIENCE" AS AN IMPORTANT CATEGORY OF
PRESCHOOL EDUCATION**

The author of the article considers the essence of the phenomenon of "innovative pedagogical practices" in early childhood education. Classification of teaching experience in retrospect. The plans, perspective further research in the development of the classification of historical examples of innovation in early childhood education.

Terminological field of the concept of "pedagogical innovation" as a certain change in the educational process, development of new educational methods,

programs, technologies to be more effective to address the specific educational objectives put forward by the requirements of social development and the needs of the individual.

Advanced pedagogical experience is formed on the basis of teaching experience in General as an independent functional subsystem with its set of effective techniques and methods of training and education, application rules, and evaluation.

It is important to understand the positive pedagogical practices of educators, trainers, workers of preschool education. Studying their achievements, you should evaluate the significant contribution of practicing teachers in the development of the educational process in preschool institutions with the aim of implementing them in the work of modern preschool education institutions particularly associated with changes in the field of education.

Keywords: experience, pedagogical experience, pedagogical innovation, innovative pedagogical experience, pre-school education.

REFERENCES

1. Maksimjuk S.P. Pedagogika [Pedagogics]. Available at: http://libfree.com/155576871_pedagogikavidi_pedagogichnogo_dosvidu.html [in Ukrainian].
2. Dichek N. (2009) *Do pytannja teoretichnogo uzagal'nennja fenomenu pedagogichnogo novatorstva (retrospektivnij vimir)*. [On the question of theoretical generalization phenomenon pedagogical innovation (retrospective measurement)]. Istoriko-pedagogichnij al'manah – Historical and Pedagogical Almanac, (V.2), available at: <http://library.udpu.org.ua/zbirnyky-naukovykh-prats-udpu/289-istoryko-ped-almanakh-2009-2> [in Ukrainian].
3. Goncharenko S.U., Nichkalo N.G. (2000) *Profesijna osvita Slovník: Navch.posib. [Professional Education]*. K., Vishha shkola [in Ukrainian].
4. *Use pro pedagogichnij dosvid. Metodichni rekomendacii z vivchennja, uzagal'nennja, poshirennja [All of the educational experience. Guidelines for the*

study, synthesis, dissemination]. Upravlinnja osvitoju – Education Management, sichen'2012, no. 1 (66) [in Ukrainian].

5. Ljubchenko N.V., Prokopenko O.A., Vinogradova A.S., Chernishovoi Є.R. (2012) *Formuvannja innovacijnogo prostoru doshkil'noi osviti: nauk.-metod. Posib [Formation of the Innovation Area Early Childhood Education: scientific-method. guidances.]*. Kyiv, Ch. 1, 112 p. [in Ukrainian].

6. Shirobokova O.O. *Novacija v social'nomu piznanni [Innovation in social cognition]*. Available at: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1855/25/shirobokova.htm> [in Ukrainian].

Авторська довідка

Цюпак Ірина Миколаївна – викладач кафедри дошкільної освіти
Херсонського державного університету.

ДОМАШНЯ АДРЕСА:

Цюпак Ірина Миколаївна,

вул. Володимирова, буд. 8, кв.51;

м.Херсон,

73027,

Тел.моб.: 095 367 000 4

e-mail: makarenko18@rambler.ru